

УДК 781,2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-2-36>

Лю МЕЙХУАНЬ,

orcid.org/0000-0002-5950-4727

доцент кафедри музики та виконавства

Університету Мистецтв і Науки

(Сичуань, Китай),

аспірантка кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

(Харків, Україна) *natochka230@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЮ

У статті висвітлено передумови формування та становлення музичної культури у закладах вищої освіти Китаю. Становлення музичної культури у закладах вищої освіти повністю залежить від чіткої направленості уряду КНР на якісне повноцінне навчання та шляхи до його становлення. Пріоритетами музичної культури у китайських університетах є постійний розвиток і набування досвіду шляхом нестандартних підходів до осмислення музики, а саме запрошення викладачів із-за кордону, проведення майстер-класів і відеоконференцій. Засоби масової інформації активно пропagaють музичну освіту, держава вкладає усі ресурси в її розвиток, повністю фінансуючи сферу культури й освіти, вважаючи цей сегмент найважливішим для розвитку країни та її іміджу у світі. Система формування музичної культури у закладах вищої освіти Китаю з погляду якості викладання є найбільш результативною. Викладання музики в університетах має свої особливості. Зміст навчання ввібрав у себе перспективні європейські методики, які успішно модернізував та адаптував до сучасного етапу розвитку, так і до можливостей якісного викладання у вишах. Інтегральні процеси найбільш виражені останнім часом. Вивчення й адаптація європейського досвіду сприяє закріпленню дружніх зв'язків з іншими країнами. Модернізація формування музичної культури відображається у формулюванні всеохоплюючого розвитку особистості в моральному, розумовому, фізичному й естетичному відношеннях. Виховання у студентів інтересу до музичного мистецтва, розвиток основної уяви, навичок гри та співу, вміння читати ноти, виховувати національну гордість і впевненість у собі засобами наведення прикладів китайського фольклору, розширення музичного досвіду шляхом знайомства із закордонними творами, щоб навчити виражати свої емоції засобами музики.

Ключові слова: музична культура, вищі навчальні заклади, формування, становлення.

LIU MEIHUAN,

orcid.org/0000-0002-5950-4727

Associate Professor at the Department of Music and Performance

University of Arts and Sciences

(Sichuan, China),

Postgraduate student at the Department of Pedagogy, Foreign Philology and Translation

Kharkiv National Economic University Named after Semen Kuznets

(Kharkiv, Ukraine) *natochka230@gmail.com*

FORMATION AND BECOMING OF MUSIC CULTURE IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF CHINA

The article highlights the prerequisites for the formation and formation of musical culture in higher education in China. The formation of music culture in higher education depends entirely on the clear focus of the Chinese government on quality full-fledged education and ways to its formation. Formation of musical culture as an integral part of the spiritual culture of society. The priorities of music culture in Chinese universities are the constant development and acquisition of experience through non-standard approaches to understanding music, namely the invitation of teachers from abroad, workshops and video conferences. The media actively promote music education, the state invests all resources in its development, fully funding the field of culture and education, considering this segment the most important for the development of the country and its image in the world. The system of music culture formation in Chinese universities is the most effective in terms of teaching quality. Teaching music at universities has its own characteristics. The content of education has absorbed promising European methods, which have been successfully modernized and adapted to the current stage of development, as well as to the possibilities of quality teaching in universities. Integral processes are most pronounced recently. The study and adaptation of the European experience contributes to the strengthening of friendly relations with other countries. Modernization of the formation of musical culture is reflected in the formulation of the comprehensive development of personality in moral, mental, physical and aesthetic terms. Educating students' interest in the art of music, developing basic imagination, playing and singing skills, reading skills, cultivating national pride and self-confidence by means of examples of Chinese folklore, expanding musical experience by learning about foreign works to learn to express their emotions through music.

Key words: musical culture, higher educational institutions, formation, becoming.

Постановка проблеми. Заглиблюючись в історію виникнення музичної культури в університетах Китаю, потрібно зазначити, що розвиток музичної грамотності припав на першу половину ХХ ст., коли з'являється Шанхайська державна консерваторія – перший спеціалізований музичний заклад, заснований композитором і музикознавцем Сяо Юмей. Його музичний досвід, отриманий під час навчання у Японії та Німеччині, став підґрунтям формування музичної освіченості у китайських вишах. Тоді більшість викладачів музики в університетах були іноземцями (丁善德 《上海音乐学院简史》). Пізніше стали з'являтися і викладачі-китайці, які закінчили європейські виші та повернулися викладати музику до університетів Китаю. Уряд КНР виступив із програмою розвитку повноцінної якісної освіти, де музичне навчання розглядалося як один із головних її компонентів. У такій системі освіти студенти сприймалися не як інструменти для поглинання знань, отриманих зверху, а як сучасні люди, котрі мають знання, високі моральні якості, власну думку.

Під керівництвом влади у багатьох багатопрофільних університетах було засновано відділення музики, де в наші дні, як і раніше, викладають успішні випускники консерваторій.

Аналіз досліджень. Розуміння й оцінка значущості полікультурної освіти відбувається через освоєння ідей культури національного менталітету (Б. С. Гершунський), поліфонії та діалогу культур (М. М. Бахтін, В. С. Біблер, Н. К. Реріх).

Особливості спільної культурної взаємодії між країнами Європи та Китаєм були розкриті у роботах Ші Вей Жень.

Історико-філософські та культурологічні підстави професійного розвитку, порушені у нашому дослідженні, базуються на працях А. А. Аронова, Т. І. Бакланової, В. С. Біблера, В. В. Бичкова, Ван Мінхе, А. Я. Гуревича, Фань Вень-Ланя, Ян Інью, Ян Міна та ін.

Мета статті – визначити критерії формування та становлення музичної культури у закладах вищої освіти Китаю та впливу музичної культури та викладачів музики у китайських університетах.

Виклад основного матеріалу. Програма навчання встановлюється у Китаї самими університетами, туди входять: прослуховування музики, її виконання, музична естетика, хоровий спів, теорія музики, музична література та інші заняття із професійних дисциплін. Згідно з університетськими постановами музика є обов'язковим предметом у системі повноцінної якісної освіти, без її здавання неможливо отримати диплом про закінчення навчального закладу. Останніми роками

проявляється тенденція до збільшення кількості музичних відділень в університетах.

Така художня освіта дозволила не лише розширити знання студентів у галузі мистецтва та по-новому поглянути на світ, але й сприяла також і різнобічному розвитку студентів, зокрема вдосконаленню їхньої уяви.

Студентам подобається ходити на заняття мистецького циклу. Після закінчення університетів вони часто проявляють активність і стають організаторами різних мистецьких заходів, що проводяться за місцем їх роботи (Сун Цзинань, 2004: 669).

Після проведення політики реформ і відкритості економіка КНР стала стрімко прогресувати, що закономірно призвело до розвитку суспільної музичної освіти, яка має педагогічний різновид, тобто саме у цій системі проводиться навчання майбутніх учителів музики для загальноосвітніх шкіл. Так, стався сплеск інтересу до навчання гри на синтезаторі, фортепіано, скрипці; став зростати попит і на народні китайські інструменти – гучжен, пипу, янцин, сона, бамбукову флейту, губний органчик шен та ін. Більш того, у зв'язку з розвитком суспільної музичної освіти Китай почав проявляти себе і в міжнародному музичному співтоваристві. Наприклад, КНР виступив організатором міжнародних конкурсів із гри на скрипці, а також на фортепіано із врученням гранпрі, що демонструє досягнуті результати у розвитку музичної освіти. Можна стверджувати, що період другої половини ХХ – початку ХХІ ст. став важливим поворотним моментом в історії розвитку музичної освіти у Китаї, особливо у його педагогічному різновиді.

Основним підсумком у розвитку китайської музичної освіти стало формування спеціальної педагогічної освіти, яка на своєму історичному шляху пододала як етап «шкільних пісень», «співів у школі», так і етап утвердження й удосконалення професійної музичної освіти, а також початковий етап формування суспільної (соціальної) музичної освіти. Воно заохочувало та підвищувало рівень розвитку китайської музичної освіти, а також виховувало численних вчителів музики у школі.

У підготовці музикантів-педагогів вишів значну роль відіграли заходи щодо підвищення освітнього рівня абітурієнтів. Після 1980-х рр. виші формують контингент студентів із набагато вищою підготовкою (Ван Юйхе, 2004: 125).

Процес реформування системи музично-педагогічної освіти проходить динамічно і вже відзначений значними досягненнями. Високі

результати відзначені дипломами лауреатів міжнародних конкурсів. Китайські студенти проходять стажування у найкращих вишах Європи.

Однак у перебудові системи окреслилися й певні проблеми. Головна, на наш погляд, пов'язана з абсолютизацією можливостей, які дала науково-технічна революція. Комп'ютеризація освітнього процесу, нові технології відкривають безмежні можливості оволодіння професійною та загальною ерудицією.

У формуванні інтелекту базову роль продовжують грати традиційні методи, що склалися в освітніх системах упродовж багатьох століть. І одним із найважливіших завдань реформи є органічне поєднання новацій і найбільш цінного досвіду світової музичної педагогіки.

Із кінця 1980-х рр. у практиці викладання музичних дисциплін почали застосовувати такі форми, як телепередачі. Це Музичні передачі телесупутника, перші з яких були створені у Шанхаї. «Шанхайським музичним видавництвом у серії «Основні музичні курси» було випущено підручники «Музична теорія», «Вправи для розвитку слуху», «Спів з аркуша». Успішно взаємопов'язані завдання теорії та практики, орієнтовані розвиток практичних навичок, вони стали повноцінними навчальними посібниками для вузів, використовуються багатьох музичних факультетах і сьогодні» (Мао Юйжунь, 2007).

Таким чином, можна визначити особливі риси музичної освіти у Китаї. Національні особливості кожного народу відбиваються у культурі.

Китай – багатонаціональна країна із найдавнішою культурою. Китайська культура характеризується культурною єдністю, своєрідністю й унікальністю, у тому числі й музичною. Концепцію естетичного та музичного виховання визначають музичні ідеї стародавнього філософа Конфуція, естетичні ідеї нового культурного руху Кан Ювей, Лян Цічяо, орієнтовані на вдосконалення особистості, наснаги, збагачення душі; самовдосконалення, виховання чесноти, нормативної поведінки. Сучасні концепції музичної освіти Китаю також орієнтуються на цю лінію, виховують особистість з активним ставленням до життя, здатну сприймати та любити красу навколишнього світу.

У цей час у більшості коледжів мистецтв створювалися кафедри музики, у тому числі у коледжі міста Ченду, провінцій Сичуань, Наньхун, Саньганци тощо. Особливо виділявся Коледж мистецтв провінції Сичуань, який став попередником консерваторії. Він проводив набір студентів за напрямом фортепіано. Більше того, фортепіано було для всіх обов'язковою дисципліною, котру

вивчали студенти протягом 5 років. Це вплинуло на подальший розвиток спеціального фортепіанної освіти в Сичуані.

Від рівня володіння основами конструктивно-проектувальної діяльності залежить успішність професійної кар'єри вчителя, тому ця діяльність повинна розглядатися як домінуюча у системі професійної музично-педагогічної підготовки та є ключовим фактором, що визначає професійні функції вчителя.

Ця тенденція детермінована освітніми стандартами нового покоління, які регулюють функціонування системи вищої освіти на етапі. До змісту державних вимог до підготовки педагогів включено компетенції, пов'язані з конструктивно-проектувальною діяльністю. Для формування цих компетенцій вчителю музики необхідне володіння універсальними знаннями, проектувальними та конструктивними навичками побудови освітніх відносин, вміння виявляти професійну мобільність і адаптивність з урахуванням інноваційних процесів і перетворень, що відбуваються у соціальній сфері.

Сучасна музична педагогіка провінції Сичуань тільки починає апелювати складним комплексним поняттям «музично-педагогічна технологія», яка включає ознаки педагогічної та музичної технологій. Особливо значення музично-педагогічної технології зросло на початку ХХ ст., оскільки з'явилися комп'ютерно-інформаційні можливості ознайомитися із технологічним досвідом педагогів-новаторів різних країн, котрі презентують і транслюють свій досвід для світової спільноти.

Професійно-орієнтовна фаза здійснюється у межах індивідуальних занять; на цьому етапі проходить ознайомлення студентів із закономірностями навчальним процесом музики та закладаються основи розуміння сутності методичного аспекту навчання музики (використовуються методи, спрямовані на усвідомлення технічних прийомів співу).

Інформаційно-аналітична фаза охоплює лекційну та семінарську форми навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва, у яких реалізується розроблений на комплексних засадах курсів.

Навчально-узагальнююча фаза здійснюється в умовах педагогічної практики на останніх курсах професійної підготовки студентів і передбачає діяльність за схемою: усвідомлення узагальненої моделі професійної діяльності майбутнього вчителя музики через створення студентами власних проектів методичних дій до оволодіння способами використання й аналізу потрібних методів і прийомів вокального навчання.

Отже, проблема формування духовної культури особистості в університетах провінції Сичуань

відображена у філософсько-естетичній, психолого-педагогічній, мистецтвознавчій, музично-педагогічній літературі. Усі дослідники підкреслюють можливість духовного виховання особистості; виявляється найважливіша роль емоційно-морального компонента як основного складника духовної культури особистості; виділяється значення мистецтва як одного з ефективних засобів у становленні духовної культури. У долученні до мистецтва ми також бачимо дієвий шлях формування духовної культури майбутніх педагогів-музикантів.

Формування емоційно-моральної сфери особистості в університетах провінції Сичуань є пріоритетним для стану духовної культури як майбутнього вчителя музики, так і учнів, оскільки суб'єкт постійно входить у систему громадських відносин, діяльність, спілкування.

Серед безлічі чинників, що впливають на формування емоційно-морального компонента духовної культури особистості, однією з найважливіших є мистецтво. Твори мистецтва, створені на основі сакральних сюжетів, виражають загальнолюдські, загальнокультурні естетичні ідеали, за своїм адресатом вони звернені до людського у людини та за допомогою художньо-образних узагальнень викликають емоційно-моральне, естетичне ставлення до явищ світу.

Музика як нерозривне єдність слова і музики є морально-естетичною квінтесенцією, тому що музичні тексти, практично незмінні багато століть, несуть моральний початок, а музична мова, що відповідає певній історичній епосі, відображає музичну естетику епохи. Потенціал музичного мистецтва в університетах провінції Сичуань як

педагогічного засобу формування морально-естетичної культури полягає в тому, що:

а) моральні цінності безпосередньо відображені у музичному тексті на відміну від світських творів, де думка може виражатися через метафори, алюзії, порівняння тощо;

б) музичний текст викладається у формі внутрішнього діалогу людини із самим собою як спосіб осмислення власної системи цінностей, формування особистісної самооцінки та ставлення до іншого;

в) естетичні норми, характерні для певної історичної доби, виражаються через своєрідність комплексу засобів музичної виразності, що створює цілісний образ духовного твору та духовної культури вчителів музики провінції Сичуань;

г) психологічний вплив на особистість забезпечується сукупністю емоцій змісту й емоцій форми.

Особливу увагу уряд Китаю присвятив розвитку музичної культури провінції Сичуань. Було здійснено велику кількість музичних програм міжнародного рівня, сприяло приїзду відомих у світі піаністів на гастролі Китаєм. Все це дозволило становити талановитих виконавців для участі у міжнародних конкурсах. З-за кордону було запрошено чимало високопрофесійних педагогів.

Висновки. У процесі розвитку педагогічної музичної освіти система китайської музичної освіти змінювалася загалом, коли вирішувалися проблеми створення доцільного навчального плану або освітніх стандартів, підвищувався рівень музичних підручників і музичної творчості – і все це сприяло створенню професійної педагогічної музичної освіти у її сьогоdnішньому стані, що впливає на розвиток китайської музичної освіти загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. (汪毓和《中国近现代音乐史》.北京:人民音乐出版社,2002,362页).
2. (丁善德《上海音乐学院简史》.上海:音乐学院出版社,1987,149页).
3. (茅于润《茅于润音乐随笔》.上海:上海音乐出版社,2007,184页).
4. (孙继南《中国近现代音乐教育史纪年》.上海:上海音乐学院出版社,2004,669页).

REFERENCES

1. (汪毓和《中国近现代音乐史》.北京:人民音乐出版社.). [(Wang Yuhe. The History of Modern Chinese Music. Beijing: People's Music Publishing House, 2002, 362 p.).] [in Chinese]
2. (丁善德《上海音乐学院简史》.上海:音乐学院出版社,.) (Ding Shande, A Brief History of Shanghai Conservatory of Music. Shanghai: Conservatory of Music Press, 1987, p. 149). [in Chinese]
3. (茅于润《茅于润音乐随笔》.上海:上海音乐出版社,2007,184页). (Mao Yurun. Mao Yurun Music Essays. Shanghai: Shanghai Music Publishing House, 2007, p. 184). [in Chinese]
4. (孙继南《中国近现代音乐教育史纪年》.上海:上海音乐学院出版社,.) (Sun Jinan. A Chronicle of Modern Chinese Music Education History. Shanghai: Shanghai Conservatory of Music Press, 2004, p. 669). [in Chinese]